



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II [i.e. III]. An cœlibatus lege divinâ, vel tantum Ecclesiasticâ, sacris
ordinibus sit annexus, talisque lex justa & conveniens sit, & à temporibus
Apostoloru[m] in Ecclesia viguerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

persona quam Ecclesia ut idoneum ad hoc munus elegerit: repugnat autem quod Ecclesia, a Spiritu sancto directa, eligere possit infantem; & si per impossibile ipsum eligeret, talis electio, utpote legi ac iuri naturali repugnans, esset nulla. Adde quod potestas papalis, quæ est omnium suprema, est potestas mystici capitis iugiter influentis in membra totius Ecclesiæ, per directionem & gubernationem, & dogmatum fidei propositionem: repugnat autem quod infans influat per modum mystici capitis in membra Ecclesiæ, cum hic influxus debeat mediâ regularationis, quâ infans caret, in membra derivari.

33 Ad secundum, nego Majorem; falsum enim est, parvulis ad recipienda Sacramenta quorum sunt capaces, ut Baptismum, Confirmationem, & Eucharistiam, necessariam esse intentionem, siue ipsorummet, siue parentum, aut Ecclesiæ pro ipsis consentientis, & ejus voluntas sit interpretative voluntas ipsorum parvulorum: Neque enim Baptismus v.g. illis applicatus, idcirco validus est, quia Ecclesia vel parentes consentiunt ipsorum nomine; sed quia institutio Christi, nihil aliud requirit ad ipsius valorem respectu parvulorum, nisi ut ipsis applicetur materia & forma Baptismi, cum intentione debita; unde puer valide baptizaretur, tamen si parentes reniterentur. Idem cum proportionem dicendum de Sacramento Ordinis; nam renitentibus etiam ipsis parentibus, illud valide ab infante recipitur, si Episcopus debitam materiam & formam ipsi applicaret. Non teneretur tamen talis parvulus, cum ad annos discretionis pervenisset, in Ordine sibi in infantia collato perseverare, sed posset illi renuntiare, & matrimonium contrahere; cum non potuerit Ecclesia illum ad votum continentiae obligare, independentem ab ejus voluntate.

ARTICULUS II.

An celibatus lege divinâ, vel tantum Ecclesiasticâ, sacris Ordinibus sit annexus, talisque lex iusta & convenienter sit, & a temporibus Apostolorum in Ecclesia viguerit?

34 Pro intelligentia & resolutione hujus difficultatis, notandum est, legem celibatus ad duo obligare; primum est, ut omnis conjugatus qui sacris Ordinibus initiatur, perpetuam servet continentiam; secundum, ut non conjugatus postquam aliquem ex sacris Ordinibus suscepit, uxorem non ducat. Overtitur ergo primum, an Lex Divinâ, vel solum Ecclesiasticâ, celibatus quoad hæc duo annexus sit sacris Ordinibus? Secundum, an supposito quod talis lex sit pure Ecclesiastica, recte & convenienter ab Ecclesia constituta fuerit, & quo tempore?

35 Quoad primum Franciscus Turrettinus lib. 2. de dogmaticis characteribus, contendit jure & præcepto divino obligari eos qui post contractum matrimonium susceperunt sacros Ordines, non uti amplius conjugio; multoque magis teneri eodem jure divino non contrahere matrimonium, post sacrum Ordinem susceptum. Joannes verò Major, Michaël Medina, & Clitoveus, Doctor Parisiensis, negant quidem Clericos ante sacros Ordines conjugatos, teneri post eorum suspensionem jure divino ad continentiam servandam, sed affirmant divinâ lege

vetitum esse sacris hominibus post Ordines matrimonium contrahere.

Quantum ad secundum, Græci Schismatici Ecclesiam Latinam reprehendunt, quod ordinarum post conjugium jubeat ab uxoris separari, & amplius non vacare conjugio. Hæretici verò hujus temporis in eo quidem cum Græcis Schismaticis conveniunt; sed ulterius addunt, male & injuste ab Ecclesia statutum fuisse, ut illi ipsi qui jam sacris Ordinibus initiati sunt, non possint contrahere matrimonium, talemque legem dicunt repugnare antiquis Conciliis, & à solo Papa fuisse sancitam; imò non nisi à quadringentis annis in Germania introductam.

S. I.

Prima pars quaestii duplici conclusione resolvitur.

Dico primò, conjugalis usus cum uxoris ante sacram ordinationem ductis, non est prohibitus sacris hominibus, jure divino, sed tantum Ecclesiastico. Ita D. Thomas 2. 2. quaest. 88. art. 1. in corp. ubi hæc scribit: *Non est essentialiter annexum debitum continentie Ordini sacro, sed ex statuto Ecclesiæ; unde videtur quod per Ecclesiam possit dispensari in voto continentie, solemnizato per suspensionem sacri Ordinis.* Quibus verbis rationem fundamentalem nostræ conclusionis insinuat: Ecclesia enim non potest dispensare in his quæ sunt de jure divino, imò nec tolerare aliquid lege divinâ prohibitum: Sed Ecclesia dispensat cum Græcis, & permittit, ut susceptis Ordinibus Majoribus maneant in usu matrimonii antea contracti, vel saltem talem Græcorum consuetudinem tolerat, nec damnat ut legi divinæ adversam: Ergo conjugalis usus cum uxoris ante sacram ordinationem ductis, non est prohibitus sacris hominibus jure divino, sed tantum Ecclesiastico. Major patet, Minor probatur ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 14. ubi contra continentiam Clericorum sic legitur: *Qui autem secundum regionis suæ morem non abdicarunt copulam (id est Græci Sacerdotes) si lapsi fuerint, gravius puniuntur, cum legitimo matrimonio uti possint.* Et in cap. Cum olim, de Clericis conjugatis, idem Pontifex hæc scribit: *Nos igitur attendentes, quod Orientalis Ecclesia votum continentie non admittit, quoniam Orientales in Minoribus Ordinibus contrahunt, & in superioribus utuntur matrimonio contracto.* Ubi hic Græcorum mos à Pontifice non improbat. Similiter neque in Concilio Lugdunensi, neque in Florentino, nullo modo Græcis obiectum legimus, quod Sacerdotes eorum uterentur conjugio ante sacram ordinationem contracto, & continentie legem non servarent, sicut servatur in Latina Ecclesia: Ergo Ecclesia dispensat cum Sacerdotibus Græcis ut utantur conjugio ante sacram ordinationem contracto, vel saltem talem usum & consuetudinem Græcorum non improbat, sed permittit, quam tamen tolerare non posset, si jure divino repugnaret.

Confirmatur primò: Gregorius Magnus lib. 1. Registri Epist. 42. permittit Subdiaconis Siciliae uti uxoris ante ordinationem ductis, quamvis in posterum tales ordinari vetuerit, nisi una cum uxoris continentiam promitterent. At hoc non permisisset, si jure divino prohibitum esse intellexisset: Ergo jure solum Ecclesiastico tenentur illi qui Majoribus Ordinibus sunt

Rrr 2

juncti

juncti, non uti amplius matrimonio iam ante contracto.

39 Confirmatur secundò: Ecclesia multis canonibus statuit, ut votum continentiae ab ordinandis sacris Ordinibus exigatur: At si iure divino annexa esset sacris Ordinibus continentia, non esset ex parte ordinandorum necessarium votum, aut lex Ecclesiae, ad eam illos obligans: Ergo continentia iure tantum Ecclesiastico Ordinibus sacris annexa est.

40 Confirmatur tertio: Nullum extat praeceptum divinum de hac re in Scriptura, vel Traditione, ut constabit ex solutionibus objectionum; neque ex lumine naturali colligi potest, quamvis enim ratio naturalis dicat, esse valde congruum quod sacri homines abstineant ab usu matrimonii, non tamen dicat esse necessarium; alias peccassent Sacerdotes legis antiquae, habendo uxores: Ergo usus conjugii sacris hominibus iure tantum Ecclesiastico prohibitus est.

41 Dico secundò, similiter iure solum Ecclesiastico prohibitum esse contrahere matrimonium iis omnibus, qui Majoribus Ordinibus initiati sunt. Est etiam D. Thoma in 4. dist. 37. quaest. 1. art. 1. in corp. ubi haec scribit: Ordo sacer de sui ratione habet ex quadam congruentia quod matrimonium impedire debeat, quia in sacris Ordinibus constituti, sacra vasa & Sacramenta tractant, & ideo decessus est, ut mundum corporalem per continentiam servent: Sed quod impedit matrimonium, nisi ex constitutione Ecclesiae habet tamen aliter apud Latinos, quam apud Graecos, quia apud Graecos impedit matrimonium contrahendum, solum ex vi Ordinis; sed apud Latinos impedit ex vi Ordinis, & ulterius ex voto continentiae, quod est Ordinibus sacris annexum; quod etiam si quis verbo tenus non emittat, ex hoc ipso quod Ordinem suscepit, secundum ritum Occidentalis Ecclesiae, intelligitur emississe, & ideo apud Graecos & alios Orientales, sacer Ordo impedit matrimonium contrahendum, non tamen matrimonij prius contracti usum; possunt enim matrimonio prius contracto uti, quamvis non possint matrimonium de novo contrahere; sed apud Occidentalem Ecclesiam impedit matrimonium, & matrimonij usum. Quibus verbis sanctus Doctor hanc & praecedentem conclusionem aperte docet, & egregie illustrat.

Ratio etiam suffragatur: Scenim matrimonium iure divino pugnet cum sacris Ordinibus non posset Pontifex dispensare, ut sacris Ordinibus initiatus, nubere: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, Pontifex enim non habet potestatem dispensandi in iure divino. Minor verò probatur, tum ex praxi Ecclesiae, quae pluries in hoc dispensavit, tum ex D. D. Thoma 2. 2. quaest. 88. art. 1. qui etsi id negat de religioso professo, concedit tamen de Presbytero. Nec valet si dicas, quod cum Ecclesia dispensat ut sacri Ordinibus initiatus nubat, privat illum exercitio sui ministerij. Nam licet Ecclesia regulariter id praestet, interdum tamen eos sacri Ordinis ministerio relinquit, ut constet ex Concilio Ancyrano, celebrato ante Nicenum, & approbato à Leone I V. in cuius canone 10. sic habetur: Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa Ordinatione protestati sunt, & dixerunt, vel se conjugio copulari, quia sic manere non possunt, in ministerio manent, propterea quod eis Episcopus licentiam dedit.

42 Potest insuper suaderi ista conclusio, ex dictis in praecedenti; si enim usus matrimonij non sit iure divino prohibitus Clericis, sacris Ordini-

bus initiatis (ut constat exemplo Graecorum, qui licet utuntur matrimonio ante sacri Ordinationem inito) multò minus ipsum matrimonium; matrimonium enim non prohibetur sacris hominibus, ratione contractus, qui boni & Sacramentalis, sed ratione usus, qui solus & statu sacrorum hominum. Unde Tridentinum sess. 24. can. 9. manifestè significat, iuramentum tantum Ecclesiastici esse, quod Majoribus Ordinibus initiati matrimonium contrahere nequeant, cum sic ait: Si quis dixerit Clericis in sacris Ordinibus constitutis, vel Religiosis casti autem plures profectos, posse matrimonium contrahere, contrariumque validum esse, non obstante lege sacrosancta, vel voto, &c. anathema sit.

§. II.

Solventur objectiones.

Contra primam conclusionem plura congerit Tisrianus Scripturae & 88. Patrum testimonia, quae ne apparenter quidem probent id quod intendis unde miratur Vazquez, illi ipsum adduci potuisse in sententiam omnium Theologorum contrariam, dicitque ut eum excuset, nimio castitatis, cuius erat amarissimus, solo accensum, existimasse id quod ardentius piebat, nimirum ex quolibet Scripturae & Patrum testimonio id expresse colligi. Aliquam men proponit ex Patribus testimonia, quae quid habent apparentia, ea praecipue quae Syricio Papa Epist. 1. ad Himerium Tarraconensem Episcopum cap. 7. ex Epiphano haer. 59. & ex Eusebio Caesariensi lib. 1. de demonstratione Evangelica cap. 9. adducit: Verba Syricii haec sunt: Dominus Iesus cum suo nos illud ad adventu, in Evangelio protestatur, quia legem non implere, non solvere. Et ideo Ecclesiam, caput fons est speciosus formae, castitatem voluit splendorem, ut in die iudicii, cum Christus adveniret, sine macula & ruga eam posset, sicut per Apostolum sanxit, tuit, reperire. Quorum sanctionem Sacerdotes omnes atque Levites, insolubili lege constringunt, ut ad ordinationis nostrae, sobrietati ac pudicitiae, & castitatis mancipemur & corpora. Epiphanius vero loco citato sic habet: Re vera non suscipi sancta Dei predicatio, post Christi adventum, si qui ante prius mortui eorum uxore secundo nupti conjuncti sunt &c. Sed & adhuc viventes & iterum conjugem unius uxoris virum non suscipi in Diaconum, Presbyterum, Episcopum &c. Denique Eusebius citatus ait: Secundum leges novi testamenti debere sacris initiatis ab uxore abstinere: At leges novi testamenti, sunt leges Christi & Divinae: Ergo iure divino sacris Ordinibus initiati tenentur ab usu conjugii.

Verum haec levia sunt, verba enim Syricii non plus probant, quam continentiam ministeriorum Ecclesiae esse secundum Christi voluntatem & beneplacitum, qui voluit Ecclesiam Evangelicam castitatis splendore radiare; & esse portam ex institutione seu constitutione & praecepto Apostolico, lato secundum Christi beneplacitum & intentionem, ut significant verba illa Syricii sicut per Apostolum suum instituit. Epiphanius vero nomine sanctae Dei praedicationis, intelligit praedicationem legis non Evangelicam, sed Ecclesiasticam, quam ideo vocat, hoc nomine, quia simul cum lege Evangelica, live cum lege Dei

ab Apostolis prædicata fuit. Similiter Eusebius, per leges novi testamenti, intellexit leges non à Christo latas, sed ab Ecclesia vel Apostolis traditas in novo testamento. Quas interpretationes legitimas esse, & ad mentem illorum, colligitur manifeste ex eo, quod eodem modo loquantur de lege prohibente personis sacris usum conjugii, ac de lege arcente bigamos à Sacerdotio, ut constat ex verbis istis Epiphaniæ supra relatis: Non suscipit sancta Dei prædicatio post Christi adventum eos qui mortuæ eorum uxore secundæ nuptiæ conjuncti sunt: At lex quæ bigamos non admittit ad Sacerdotium, est purè Ecclesiastica, ut docent communiter Theologi, & articulo sequenti ostendemus: Ergo illi censent legem prohibentem personis sacris usum conjugii, non esse divinam, sed purè Ecclesiasticam.

46 Plura etiam contra primam conclusionem proponit Turrianus argumenta, inter quæ istud præcipuum est: Sacerdotes & Levitæ veteris testamenti, jure divino prohibebantur ab uxori- bus abstinere tempore suæ vicis: Ergo à fortiori Sacerdotes & Levitæ novi testamenti jure divi- no tenentur totâ vitâ continentiam servare. Nam idem illi jure divino tenebantur tempore suæ vicis continentiam servare, quia eo tempo- re divina mysteria tractabant, quæ hanc animi & corporis puritatem exigebant: At Sacerdotes & Levitæ novi testamenti, toto vitæ tempore tractant divina mysteria: Igitur toto suæ vitæ tempore, jure divino tenentur continentiam servare.

Confirmatur: Lex divina prohibens Sacer- dotibus & Levitis veteris testamenti ab uxori- bus tempore suæ vicis abstinere, non fuit cere- monialis, aut judicialis, sed moralis, fundata in virtute religionis & sanctitate, quam sacrosan- cta mysteria in ministro prærequirunt: Ergo non cessavit in lege Evangelica.

47 Ad objectionem, concessio Antecedente, ne- go Consequentiam, nam de Sacerdotibus & Le- vitis veteris testamenti, habemus plura Scriptu- ræ loca, quibus Deus jubet eos ab usu matrimo- nii abstinere, tempore suæ vicis: de Sacerdoti- bus autem & Levitis novi testamenti, nullum legitur in Scriptura testimonium, quo idem eis præcipiatur: imò plures in oppositum sunt Con- ciliiorum & Patrum auctoritates supra adduc- tæ. Nec refert quod Dei præceptum respectu Sacerdotum & Levitarum veteris testamenti sit morale, & fundatum in ipsa virtute religionis, & puritate quam in ministris sacrosancta myste- ria requirunt; nam hæc solum convenientiam & congruitatem, non necessitatem indicant; cum nullam ex natura sua indecentiam, cultui divino repugnantem, usui matrimonii habeat; & quamvis aliquam haberet, ex hoc solum pos- set colligi, teneri jure divino sacros homines ab usu conjugii abstinere eo tempore quod sunt altari ministraturi; quo etiam tempore Græci, exemplo Sacerdotum & Levitarum veteris tes- tamenti, ab uxori- bus abstinere. Per quod patet ad Confirmationem.

48 Contra secundam conclusionem objicit pri- mò Michael Medina: Concilia & Patres ajunt, carnalia conjugia esse sacris hominibus prohi- bita, quia sunt personæ Deo consecrata, non mi- nus quam vasa sancto chrismate delibata: Ergo sicut ex natura ipsa benedictionis sive consecra- tionis calicis, provenit, quod ad alios usus defer- re nequeat; ita & ex ipsa Ordinum sacrorum

Tom. V.

A natura, sine institutione, non verò præcisè ex prohibitione Ecclesiæ provenit, quod sacris Or- dinibus initiati non liceat matrimonia contra- here.

Secundò, Longè gravior pœna olim impone- batur iis qui post susceptos sacros Ordines cele- brabant matrimonia, quam qui antea contracto utebantur; quod signum est, majus esse peccae- rum, Sacerdotum post suspensionem Ordinis matrimonium contrahere quam contracto an- te sacerdotium, ut in ipso sacerdotio; & conse- quenter illud quidem esset tantum contra legem Ecclesiasticam, sed illud adversari legi divinæ.

Confirmatur: Prior transgressio puniebatur excommunicatione, quæ antiquis sæculis, non nisi in violatores divini juris vibrabatur.

B Tertiò, Græcis etià indultum sit, ut possint uti matrimonio ante sacram Ordinationem contra- cto, nunquam tamen cum illis dispensatum est, ut post susceptos sacros Ordines possint uxores ducere. Quod non leve signum est, in hoc Ec- clesiam dispensare non posse, subindeque esse al- tioris juris quam humani.

Ad primum, nego suppositum consequentis, 51 nimirum quod præceptum prohibens usum pro- phanum calicis consecrati, sit divinum, est enim tantum Ecclesiasticum, sicut ipsa calicis conse- cratio; unde sicut Ecclesia potest urgente aliqua necessitate dispensare, ut vasa Deo consecrata, ad prophanos usus applicentur; ita & cum sacro homine ad contrahendum matrimonium.

Ad secundum respondeo majus esse pecca- tum eorum qui post Ordines susceptos matrimo- nium contrahunt, & eo sic contracto utun- tur, quam sit peccatum illorum qui ante susce- ptionem Ordinum conjugati, his susceptis, à conjugio non abstinere, licet neutrum sit jure di- vino prohibitum, sed tantum Ecclesiastico; ac proinde mirum non esse, quod major pœna ab Ecclesia statuta fuerit pro peccato illorum, quam pro peccato istorum.

Ad confirmationem dico, propter transgres- sionem legis Ecclesiasticæ, pœnas etiam depo- sitionis, excommunicationis, & alias ejusmodi, esse statutas ab ipsa Ecclesia, ut ex ejus canoni- bus constet.

Ad tertium respondetur, quod licet præcep- tum de non contrahendo post sacros Ordines matrimonio, sit tantum Ecclesiasticum, sicut & præceptum de non utendo matrimonio ante sa- cros Ordines contracto; Ecclesia tamen Spiritu sancto ducta, prudenter judicavit & voluit, in favorem matrimonii jus suum possidentis, cum Græcis dispensare in usu matrimonii antea contra- cti, non autem in matrimonio contrahendo.

§. III.

E Alia difficultas expeditur, & legem calibath rectissi- mam & utilissimam esse, & à temporibus Apo- stolorum in Ecclesia viguisse, contra hereticos ostenditur.

Dico tertio, rectè & justè ab Ecclesia statu- tum fuit, ut sacris Ordinibus initiati conti- nentiam servarent.

54 Probatur primò argumento à minori ad ma- jus: Olim in antiqua lege, qui res multò minus sanctas, quam sit ministerium sacrum novi testa- menti, tractaturi erat, jubebantur ab uxori- bus abstinere, nam exodi 19. cum legem Israël ita accepturi

Rrr 3

accepturi

Ad pleniorē huius conclusionis intelligentiam, quædam breviter hic observanda sunt. Primum est, Subdiaconatum non habuisse semper annexam obligationem continentie, & votum servandæ castitatis, quia in primitiva Ecclesia inter Ordines sacros non computabatur, ut docet Innocentius III. cap. A multis. de atate & qualitate ordinandorum, ubi refert tempore Urbani II. Subdiaconatum non fuisse inter Ordines sacros connumeratum, quod decretum tantum Urbanus I. refertur can. Nullus in Epist. dist. 60. ubi Pontifex: Sacros (inquit) ordines dicimus Diaconatum & Presbyteratum: hos siquidem, solos primitivè legimus habuisse Ecclesia. Fuisse autem illi continentie votum annexum tempore Gregorii Magni, constat ex can. Ante triennium, dist. 31. in quo mandat Pontifex, ut Subdiaconi Ecclesiarum Siciliæ, more Romanæ Ecclesiæ, continentiam servent. Quod prius statutum fuerat in Concilio Eliberitano can. 3. ubi sic dicitur: Placuit in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, abstinere se a conjugibus suis.

Secundò notandum est, quod licet ab initio Diaconis, Presbyteris, & Episcopis prohibitum fuerit matrimonium contrahere, non fuit tamen propterea matrimonium ab illis contractum ab initio irritum, sicut nunc est iure Ecclesiastico, ut colligitur ex canone 10. Concilii Ancyran, ubi solum dicitur, Diaconos, qui professi continentiam in ordinatione, postea matrimonium duxerint, debere a ministerio cessare, non autem debere ab uxoribus separari, eisque permittitur communicatio laica: At si tale matrimonium fuisset invalidum, debuissent ab uxoribus, sive potius a concubinis separari; nec ipsis in tali matrimonio seu potius concubinato manentibus, permitti potuisset communicatio laica: Ergo tale matrimonium tunc non erat iure Ecclesiastico irritum, sicut modò. De quo fuscè Basilii Pontius lib. 7. de matrimonio cap. 27.

Tertiò sciendum est, viduas quæ tempore Apostolorum eligebantur, ut velut Diaconissæ ministrarent Ecclesiæ, fuisse obstrictas voto castitatis, ut colligitur ex Apostolo 1. ad Timotheum ubi præcipi non eligi iuniores; quia cum luxuriant fuerint in Christo (id est cum bonis Ecclesiæ ad proprium usum abutentes, lautiùs se nutriverint, & quod facile ex eo sequitur, ad lasciviam stimulos sentire ceperint) nutrire volunt: habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, id est promissionem Deo factam de servanda continentia violaverunt. Unde Augustinus in Psalm. 75. ad illud versum, Vovete & reddite Domino Deo vestra, hæc scribit: Quisque quod vovere voluerit voverit, sed illud attendat, ut quod voverit reddat, &c. Quid autem ait (Apostolus) de quibusdam quæ voverunt & non reddiderunt? Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid est primam fidem irritam fecerunt? Voverunt, & non reddiderunt.

Denique observandum est, legem de servanda continentia à sacris hominibus, fuisse in Ecclesia Latina continè servatam, ut nunquam ab ea deviare licitum fuerit, secus in Græcia, in qua talis lex fuit abrogata, & permittum est ministris altaris, cum propriis uxoribus consuetudinem habere. Quando verò lex illa in Ecclesia Græca abrogata cepit, & licitum esse uxoris usus, qui ante sacram ordinationem matrimonio copulati erant, dubium & incer-

tum est. Aliqui putant, eam primò fuisse abrogatam in Concilio Ancyrano, celebrato ante Nicænum, & approbato a Leone IV. idque colligunt ex quadam historia quam refert Socrates lib. 1. cap. 8. quod volentibus Nicæni Concilii Patribus statuere ut sacris initiati abstinerent ab uxoribus quas ante ordinationem duxerant, quidam Monachus, nomine Paphnutius, qui huic Concilio intererat, se opposuit ne talis lex ferretur; idque à Patribus obtinuit. Verum hoc valde incertum est, tum quia historia illa à multis rejicitur ut apocrypha; tum etiam quia D. Epiphanius, qui post Concilium Nicænum floruit, hæresi 59. sic ait: Ecclesia adhuc viventem & liberos gignentem unius uxoris virum non suscipit, sed eum qui se ab unica continet, aut in viduitate vixit, Diaconum, Episcopum, & Presbyterum, & Hypodiatum non suscipit, maxime ubi sinceri sunt canones Ecclesiastici. Et mox ubi jungit: At dices mihi, in aliquibus locis liberos gignere Presbyteros, Diaconos, & Hypodiatos. At non est (inquit) iuxta canonem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus clavigat. Item Hieronymus supra relatus testatur quod suo tempore Orientalis Ecclesia, aut Virgines Clericos accipiebat, aut continentem, vel si uxores habuissent, mariti (quoad actum conjugalem) esse desistebant. Sed quidquid sit de hoc, certum est, tempore sextæ Synodi, inceptæ sub Agathone, & abso-pta sub Leone II. anno 683. in Ecclesia Græca licitum fuisse conjugalem usum iis qui ante sacram ordinationem uxores duxissent, ut constat ex canone 13. in quo sic dicitur: Quoniam Romana Ecclesia pro canone traditum esse cognovimus, ut promovendi ad Diaconatum vel Presbyteratum, prostreantur se non amplius suis uxoribus conjugendos; nos antiquum canonem Apostolorum perfectionis ordinis servantes, hominum qui sunt in sacris, legitima conjugia, deinceps quoque firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua, tempore convenienti, consuetudine privantes. Quamobrem si quis dignus inventus fuerit, qui Hypodiatos, vel Diaconos, vel Presbyter ordinetur, ut ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, cum legitima uxore cohabitare. Sed neque ordinationis tempore ab eo possit, ut prostreatur, se à legitima cum uxore consuetudine abstinere.

Quem morem usque ad hæc tempora servant Græci, Romanæ Ecclesiæ permittente, & non nisi eo tempore quo sacris altaribus sunt assessorii, prohibentur uxoribus uti. Episcopi tamen Græci cum uxoribus quas ante sacram ordinationem duxerant non cohabitant, ut patet ex canone 12. ejusdem sextæ Synodi; imò nunc Græci ordinariè non eligunt in Episcopum, nisi vel religionem professum, vel qui perpetuam castitatem tervet, & uxorem non habeat, ut audiui à Patribus nostri Ordinis, qui diu in Græcia commorati fuerant, & Ecclesiæ Græcæ ritus & consuetudines apprime noverant.

§. IV.

Solvuntur objectiones Hæreticorum.

Contra tertiam conclusionem, in qua diximus legem celibatus ab Ecclesia statutam pro sacris ministris, rectissimam esse & sanctissimam, plura obijciunt Hæretici Scripturæ testimonia, ut persuadeant talem legem iniquam & per-

& perniciosam esse. Apostolus enim (inquiunt) ait id Hebræos 13. connubium esse honorabile in omnibus, adeoque in Sacerdotibus. Et 1. ad Timoth. 3. jubet Episcopum esse unius uxoris virum. Et cap. 4. ejusdem Epistolæ ait, novissimis temporibus aliquos introducturos doctrinam damoniorum, prohibentem nubere.

66 Sed hæc frivola sunt, Paulus enim primo loco hortatur fideles ut connubium suum reddant honorabile in omnibus, id est, omni ex parte, si-ve ex parte Sacramenti, si-ve ex parte fidei mutuo datæ & bene servatæ, si-ve ex parte prolis susceptæ & bene educatæ, quæ sunt tria bona Matrimonii. Unde ibidem addit immediate: *Fornicatores enim & adulteros judicabit Deus.* In secundo non requirit quod quis post sui consecrationem in Episcopum, habeat actu uxorem, sed ut ante suam ordinationem non habuerit nisi unam; ut declarat bigamos non esse ordinandos. Non aliud autem fuit ejus intentum, patet ex eo quod cap. 5. ejusdem Epistolæ velit viduam in Diaconissam eligi unius viri uxorem: implicat autem quod vidua actu habeat virum. In tertio loquitur de hæreticis damnantibus nuptias ut per se malas & illicitas simpliciter: cujusmodi fuerunt Manichæus, Marcion, & Tarianus. Nec obest quod Paulus ait: *Novissimis temporibus:* nam totum tempus Ecclesiæ Christianæ dicitur finis sæculorum, & novissima hora 1. ad Corinth. 10. & 1. Joan. 2.

67 Obijciunt secundo: Apostoli habuerunt uxores, easque secum duxerunt; unde dicebat Paulus 1. ad Corinth. 9. *Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini & Cephas?* Ergo similiter Clerici uxores habere debent.

68 Huic objectioni respondeo in primis, ex Apostolis de solo Petro constare quod uxorem habuerit. Deinde ipsum & alios, si qui fuerint uxorati, omnino ab uxorum suarum consuetudine abstinuisse, ubi primum Apostoli facti sunt, & Christo adjuncti, ut demonstrat D. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, ex illis verbis Petri, suo & aliorum nomine, Matth. 19. *Eccen nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Quod enim inter illa omnia quæ dicuntur reliquisse comprehenduntur conjuges, quoad thorum si-ve consuetudinem conjugalem, patet ex responsione Christi interpretantis quid sit relinquere omnia: *Omni qui reliquerit patrem, aut matrem, aut uxorem, & c.* Illud verò Pauli: *Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi?* non de uxoribus intelligi debet, sed de piis mulieribus quæ Apostolos sequebantur, & eis vel pecuniâ vel ministerio suo, in rebus necessarijs opem ferebant.

69 Obijciunt tertio: Matrimonium est juris naturalis, ut declarat insita propensio ad liberorum procreationem; & etiam divini, ut patet ex verbis illis Genes. 1. *Crescite & multiplicamini:* Ergo nulli potest ab Ecclesiâ prohiberi.

70 Respondeo primo, Matrimonium esse juris naturalis & divini permissivæ (quæ jure naturali divino omnibus licet, ac absolute liberum est conjugium) at non præceptivæ, respectu cujuslibet particularis; alioquin Christus, B. Virgo, & S. Joannes Baptista, qui ab usu conjugij abstinent, contra jus divinum & naturale peccassent. Unde præceptum illud Dei Genes. 1. *Crescite & multiplicamini,* non obligavit singulos ho-

mines, nisi eo tempore quo paucitas hominum exigebat, ut quilibet generationi vacaret, quam verò terra satis iam hominibus repleret, in statu continentie quam in statu conjugii potest ab Ecclesiâ Ministri, quia in bellis Naptia veram replent, virginis prædictæ. Unde Augustinus cap. 10. de bono conjugii, vehementer desiderat, ut omnes vellemus continentiam servare, quia (inquit) multo citius dei civitas impleretur.

Respondeo secundo, Ecclesiâ nulli prohibere simpliciter nuptias, nec ulli invito legem continentie imponere; sed tantum exigentiam conditionem onerosam ab illis qui sacros Ordines volunt suscipere, ut continentiam profiteantur propter dignitatem & reverentiam Ordinis & sacri ministerij; illis autem libere est suscipere vel non suscipere sacros Ordines, & consequenter nubere, vel continentiam profiteri.

Obijciunt quarto: Sacerdotes & Levites veteris legis uxores ducebant, & ab usu conjugii abstinere, tempore vicis sue, quando sacri ministerio incumberebant: Ergo similiter Sacerdotes & Levites novi testamenti debent uxores connubia, & ab usu uxorum cessare in solis diebus quibus sacris altaribus debent accedere ut in Ecclesiâ Græca observatur.

Respondeo, negando Consequentiam, ut enim sapienter ait Augustinus lib. de bono conjugii cap. 9. circa finem: *Primum temporibus generantur, maxime propter Dei populum propagandum, quem prophetaretur & nasceretur Princeps & Sacerdos omnium populorum, uti debuerant sancti, non propter se expectando, sed propter aliud necessarium, non nuptiarum.* Nunc vero cum ad intentionem factam & sinceram societatem undique ex omnibus generum copia spiritalis cognationis exuberet, etiam propter filios solos connubia copulare cupientes, ut amplius continentia bono potius utantur, admonendi sunt. Adit Ambrosij commentarius in cap. 3. Epistolæ ad Timotheum: *Veteribus idcirco concessum est uxores & Sacerdotibus, uxores ad usum habere, quia in eorum temporis otio vacabant a ministerio aut Sacramentis.* E contra vero Sacerdotes & Levites novæ legis perpetuum debent servare continentiam: cum non prætereant dies, quæ vel a sacrificijs divinis, vel a Baptismatis officio, vel ab aliis sacris ministerijs vacant, ut ait Innocentius 3. præcedenti relatus. Nec obstat consensio Græcorum, iis solum diebus quibus ad sacra altaria debent accedere, ab usu conjugii abstinentiam quia Summi Pontifices, & Ecclesiâ Romanâ, majoris mali vitandi gratia, hoc eis permittunt.

Obijciunt quinto contra ultimam conclusionem: D. Clemens Epist. 2. ad Jacobum fratrem Domini, inter alia monita à B. Petro sibi dicta, hoc recenset, ut ministri altaris ad Domini præceptum eligantur officia, qui ante ordinationem conjuges non noverint. Et Ildorus lib. 2. de officiis cap. 2. tradens regulas Clericorum, inter cetera inquit: *Clerici castitatem corporis perpetuam servent, aut unum matrimonij vinculo foderentur:* Ergo lex celibatus, non viguit in primitiva Ecclesiâ, nec ab ipsa Apostolis constituta est.

Ad locum Epistolæ Clementis recte respondet Sorus lib. 7. de justitia quæst. 6. art. 2. illa verba qui ante ordinationem conjuges non noverint, negativè accipienda esse; ut sit talis, qui non nubet.

ordinationem conjuges suas cognoscant, quamvis antea id potuerint. Alioquin si absolute & affirmativè verba illa tuerentur, sensus esset, non debere nec posse unquam ordinari eos qui ante ordinationem non habuerint & cognoverint uxores: quod esset præceptum absurdum.

Ad Isidorum dico, illum eo loco de omnibus Clericis loqui in communi: unde quod dicit, *Aut unus matrimonij sedere capulentur*, ad Clericos Ordinum Minorum referri debet. Quod autem ait, *castitatem corporis, &c.* ad Clericos Ordinum Majorum, quos perpetuam servare debere continentiam docet lib. 2. cap. 5. 8. & 10.

ARTICULUS IV.

An & quo iure bigamus sit Ordinis incapax?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

74 Dico primò, bigamum esse Ordinis incapacem. Ita communiter omnes Theologi & Canonistæ, & constat ex Apostolo 1. Timoth. 3. & ad Titum 1. afferente Episcopum (eademque est ratio de Sacerdote & Diacono, ac Subdiacono) debere esse unius uxoris virum. Quod etiam habetur can. 17. Apostolorum, cuius verba hæc sunt: *Si quis post baptismum secundum fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse Episcopus, non Presbyter, aut Diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deserviunt.*

Ratio est, quia bigamia duplicem habet inconvenientiam cum statu clericali: Prima est, quia Clericus debet ad castitatem verbo & exemplo inducere alios: quomodo autem potest esse hortator viduitatis, qui ipse conjugia frequentaverit? ut ait Ambrosius lib. 1. de officiis cap. ultimo. Quam rationem fufius expendit D. Thomas hic quaest. 66. art. 1. his verbis: *In illis qui accipiunt Sacramentum Ordinis maxima spiritualitas debet apparere; tum quia spiritualia ministrant, scilicet Sacramentorum quia spiritualia docent, & in spiritualibus occupari debent: unde cum concupiscentia maxime spiritualitati repugnet, per quam totus homo caro efficitur, non debet aliquod signum concupiscentie per manifestum in eis apparere, quod quidem apparet in bigamis, qui una uxore contenti esse noluerunt.* Secunda disconvenientia quam bigamia habet cum statu clericali, consistit in eo quod Clericus per sacros Ordines desponsatur Ecclesie, per quam desponsationem exprimit conjunctionem Divini Verbi cum natura humana, & desponsationem Christi cum Ecclesia, quæ una est: nequit autem hanc bigamus representare, quia bigamia tollit unitatem unius cum una, dividendo eam in plures: defectu ergo huius arcanæ significationis, bigamus est Ordinis incapax, unde bigamia sic definitur ab Innocentio III. cap. *Debitum*, de bigamis: *Bigamia est irregularitas, subiectum impediens, propter Sacramenti defectum, ad Ordines suscipiendos.*

75 Triplex verò à Theologis & Canonistis solet distingui bigamia, vera, interpretativa, & similitudinaria. Vera est, quæ confurgit ex duplici matrimonio legitimo, carnali copula consummato. Interpretativa, quæ contrahitur ex matrimonio cum non virgine; unde talem bigamiam incurrit, qui corruptam duxit, quam virginem putabat; quia cum hæc bigamia sit

Tota. V.

A propter defectum sacramentalis significationis, contrahitur etiam ab ignorante. Non incurritur autem, si vir ipse sit corruptus, dummodo uxorem virginem ducat. Cuius disparitatis hanc affert rationem S. Thomas in 4. dist. 27. quaest. 3. art. 1. ad 3. quaestionem: *Actus suam speciem non desumit ex termino à quo, sed ex termino ad quem: cum igitur consensus materialis viri sit actus tendens non in seipsum, sed in uxorem ut in terminum ad quem, ab ea suam speciem sortitur; proinde si uxor est corrupta, consensus viri ex ea, ut ex termino ad quem speciem corruptionis contrahit; secus si uxor sit virgo, esto vir sit corruptus; quia viri consensus speciem non sumit ab ipso viro consentiente, sed ab uxore terminante. Ex quo infert S. Doctor, quod si mulier esset capax Ordinis, irregularitatem contraheret, si cum viro corrupto iniret matrimonium, non autem si ipsa corrupta cum viro virgine contraheret, nisi per aliud matrimonium fuisset corrupta.*

Hæc ratio & doctrina, licet egregia, displicet 77 Bellarmino lib. 1. de Clericis cap. 24. quia (inquit) ex ea sequeretur, non fore bigamum qui secundam uxorem virginem duceret, cum in hoc matrimonio nullum esset ex parte termini ad quem vitium, sed totus defectus esset ex parte viri. Sed hæc instantia frivola est, esto enim quod ille qui secundam uxorem virginem duceret, non esset bigamus bigamiam interpretativam, quæ contrahitur cum quis uxorem non virginem ducit; esset tamen bigamus bigamiam veram & realem, quæ contrahitur ob solam uxorum & matrimoniorum pluralitatem.

Incurritur etiam bigamia interpretativa, 78 quando maritus cognoscit uxorem suam, post adulterium ab illa commissum; vel quando quis contrahit duo matrimonia invalida; vel unum validum, & aliud invalidum, & utrumque consummat; licet enim ille verè bigamus non sit, ob invaliditatem unius vel utriusque matrimonii, inter bigamos tamen computatur, non propter Sacramenti defectum, sed propter intentionis affectum, ut ait Innocentius III. cap. *super de bigamis*, quantum enim in ipso fuit, duas uxores habuit. Dixi, & utrumque consummat; si enim ille feminas quas invalido matrimonio duxit, carnaliter non cognovit, interpretativam bigamiam non contrahit.

Bigamia demum similitudinaria est, quando 79 quis contraxit matrimonium post solemne votum castitatis, aut post Ordines sacros, & consummavit; in hoc enim est aliqua similitudo bigamiae, fundata in duobus matrimoniis; altero spirituali cum Deo, altero carnali, licet invalido, cum femina contracto, post votum solemne castitatis, aut Ordinis sacri susceptionem. Unde ista bigamia non contrahitur nisi ex delicto; imò vera nunquam contrahitur ex delicto, cum semper contrahi debeat ex duplici matrimonio legitime inito.

Dico secundò, bigamum non esse incapacem 80 Ordinis iure divino, sed tantum iure humano, ab Ecclesia inducto. Ita communiter Theologi & Canonistæ, contra glossam in cap. 2. de *Bigamis*, verbo *dispensare*, & Petrum Soto Lect. 18. de matrimonio, paragrapho *Ex quibus*, & paragrapho *Restat jam*, affirmantes bigamum iure divino esse Ordinis incapacem.

Probat primò conclusio: Summus Pontifex 81 non potest in iure divino dispensare: At sapè

si

dispens-